

Ankara Üniversitesi Yayınları: 942
A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları: 668

M Ü L K İ Y E

DEVLET, HUKUK, SİYASET KONGRESİ

“DEVLETİN DÖNÜŞÜ,,

Bildiri Özetleri

Ankara, 2026

Ankara Üniversitesi Yayınları: 942
A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları: 668

M Ü L K İ Y E

DEVLET, HUKUK, SİYASET KONGRESİ

“DEVLETİN DÖNÜŞÜ”

Bildiri Özetleri

26 – 27 Mart 2026

Yayına Hazırlayanlar:

Filiz Kartal,
Uğur Birdal, Orhan Gafarlı, İrem Gürel, Özlem Nalçakan,
Burcu Olgun, Erdal Şahin, Kubilay Tuğlu, Gökhan Yağcı

Ankara, 2026

**“DEVLETİN DÖNÜŞÜ”
Bildiri Özetleri Kitapçığı**

Ankara Üniversitesi Yayınları: 942
A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları: 668

Yayına Hazırlayan:

Filiz Kartal,
Uğur Birdal, Orhan Gafarlı, İrem Gürel, Özlem Nalçakan,
Burcu Olgun, Erdal Şahin, Kubilay Tuğlu, Gökhan Yağcı

e-ISBN: 978-605-136-977-8

E-Yayın Tarihi: 25.03.2026

İÇİNDEKİLER

Çağrı Metni	1
Bildiri Özetleri (<i>Oturum sırasıyla</i>).....	3

KÜRESELLEŞME, ULUS-DEVLET VE EGEMENLİK KRİZİ

Devletin Melankolisi: Küreselleşmenin Başarısızlığından Doğan Hayalet <i>Tayfun YILDIRIM</i>	5
“Eski Ölüyor, Yenisi Doğmak İçin Çabalıyor”: Küreselleşme Sonrası Çoklu Krizler ve Ulus-Devletin Ara Dönemi <i>Gün ÜNAL</i>	8
Dünya Vatandaşlığının İflası mı, Bilişsel Egemenliğin Yer Değiştirmesi mi? “Devletin Dönüşü” Söylemine Eleştirel Bir Katkı <i>Ömer SALHA</i>	10
Devlet Egemenliğinin Göç Bağlamında Dönüşümü <i>Müge ALAÇAM BÖCEK</i>	14
Küreselleşme Söyleminin İdeolojik Krizi Olarak Ulus-Devletin Aşılamaması <i>Ali Rıza KAZAK</i>	16

KALKINMA VE PLANLAMA

Kalkınmacı Devleti Geri Getirmek <i>Akif Argun AKDOĞAN</i>	19
Planlamayı Yeniden Düşünmek <i>Mehmet YAVUZ</i>	22
Devletin Kendini Görme Biçimleri: 1963–2024 Kalkınma Planlarında Devlet Tasavvuru <i>Cengiz EKİZ, Lutfi YALÇIN</i>	26

Devletin Güvenlikten Refaha Dönüşümü: Sosyal Politikaların Jeopolitik Boyutu
Gülfem AKYILDIZ.....29

Ulusal Kalkınma Planlamasının Dönüşü mü? Uluslararası Alanyazın Üzerinden İnceleme
Hatice Duygu BANKOĞLU.....32

DEVLETİN KAMU DÜZENİNE VE CEZA DÜZENİNE DÖNÜŞÜ

Neoliberal Çağda Devlet ve Yargı Yetkisinin Dönüşümü
Duygu HATİPOĞLU AYDIN, Evrim DURMAZ.....35

Sosyal Darwinizmden Usuli Dengeye: “Güçlü Olan Kazanır” Mantığının Aşılması
Mehmet KÖKER.....39

Devletin Meşruiyetinin Yeniden Üretiminde Ceza Hukukunun Rolü
Erdem Arda AKAY.....42

Algoritmik Devlet ve Ceza Hukukunun Krizi
Arzu BALAN.....45

KENTSEL POLİTİKADA DEVLET

Devletin Kente Dönüşü: Otoriter Neo-Pragmatizmden Gerçekçi Mekânsallığa Geçiş Mümkün mü?
Savaş Zafer ŞAHİN.....48

Teknofeodalizm Çağında Ulus-Devletin Geri Dönüşü: Kentsel Mekânın Savunusu
Samet SAKAL.....51

Sınır Kenti Ekonomilerinin Edirne Perspektifinden Analizi
Mahmut GÜLER, Burak Mert PARLIYAN.....54

Devletin Dönüşen Estetiği: Yeni Türkiye’de Sembolik ve Mimari Görünüm
Veysel DİNLER.....58

KAPİTALİZM, KRİZLER VE HEGEMONYA STRATEJİLERİ

Neoliberalizmin Çöküşü ve Devletin Gelecekteki Konumu <i>Mustafa Mert ŞENAY</i>	61
Mali Zorunluluk Söyleminden Hegemonya Stratejisine: Kemer Sıkma Politikalarının Gramsciyen Meta Teorik Bir Analizi <i>Ali Berçem AŞICI</i>	65
Türkiye Kapitalizmi ve Güncel Servet Transferi Rejimi <i>Ufuk GÜRBÜZDAL, Ozan SİSO</i>	68
Krizler ve Otoriter Devlet Biçiminin Dönüşümü <i>Galip YALMAN</i>	71

DEVLETLERARASI İLİŞKİLER VE KAVRAMLAR

Geri Gelen Devletin Yeni Yüzü: Viyana Kongresi'nden Suriye'ye Devletin Dönüşümünü Neo-Klasik Realizm ve Yarı-Yapılandırılmış Mülakatlar Işığında Okumak <i>Tuğçe URALER</i>	74
Dinamik Diplomasi: Devletin Dönüşü Çağında “Yükselen Orta Güçler” için Yeni Bir Dış Politika Paradigması <i>Ömer AK</i>	77
Tarihin Formları ve Devleti Geri Çağırarak <i>Can ULUSOY</i>	80
Devlet Biçiminde Dönüşüm ve Kolektif Emperyalizmin Krizi <i>Ali Murat ÖZDEMİR</i>	83

DEVLETİN SÖZLEŞME İLİŞKİLERİNE DÖNÜŞÜ

Devletin Dönüşü Sürecinde Sözleşme Özgürlüğü <i>Nuşen Pelin DALGIÇ ATABAŞ</i>	85
Sözleşme Özgürlüğünün Kamu Düzeni Sınırı Olarak Fiyat Kolluğu <i>Nazile İrem YEŞİLYURT</i>	88

Veri, Devlet ve Mülkiyet: Dijital Ekonomide Sözleşme Özgürlüğünün Kamusal Sınırları
Koşun Özgür ÖZBEY.....90

Hukukun-İstem-Biçiminin “Sonu” veya Geri Dönemeyen Hukukun Adını Koymak
Olca HAYTA93

KIRSAL VE YEŞİL DEVLET

Devletin Yeşil Dönüşü(mü): Emek ve Sosyal Politika Perspektifinden “Yeşil Dönüşüm”ün Sınıfsal Dinamikleri
Nuray ŞAHİN.....96

“Geri Dönen Devlet” mi “Dönüştürücü Devlet” mi? Türkiye’de Yeşil Dönüşüm Üzerinden Bir Tartışma
Kübra ÖZTÜRK.....100

Mavi Mülksüzleştirme: Türk Kamu Yönetiminde Kurumsal Dağınıklık ve Denizel Çevrenin Sermaye Rejimine Tahsisi
Aygün KARLI.....103

Ankara’da Köyden Kırsal Mahalleye Dönüşün Etnografik İncelemesi: Kırsal Alanda Devleti Gör(eme)mek
Ufuk POYRAZ, Ayhan Melih TEZCAN, Ceren Gamze YAŞAR, Ayşegül ARSLAN, Ayşe Çolpan KAVUNCU YALDIZ, Ali Cenap YOLOĞLU, Ezgi ŞAHİN107

TOPLUMSAL CİNSİYET, BİYOPOLİTİKA VE PATRİYARKAL DEVLET

Devletin Dönüşü Değil, Patriyarkal İktidarın Tahkimi
Gülçin Özge TAN.....111

Geri Dönen Devletin Cinsiyeti: 2000’ler Türkiye’inde Biyopolitika ve Patriyarkal Süreklilik
Sıla SABANCILAR EREN.....114

Egemenliğin Yeniden Tesisi: Gözetim, Biyogüç ve Algoritmik Yönetimsellik Üzerine Bir Değerlendirme
Serpil GÜLCAN.....117

Devletin Dijital Bedeni: Psikopolitika Bağlamında Özne, Veri ve İktidar <i>Begüm YILDIRIM</i>	121
--	-----

DİJİTAL EGEMENLİK, GÖZETİM VE ALGORİTMİK İKTİDAR

Yapay Zekâ Çağında Düzenleyici Devletin Yeniden İnşası: Gözetim Kapitalizmi, Tekno-feodalizm ve Dijital Yönetişim <i>Mehmet Metin UZUN</i>	125
Devletin Dönüşünün Krizi: Dijital Kapitalizm ve Bağlamsızlık <i>Yakup Atamer AYKAÇ</i>	129
Doğası Gereği Küresel Olan İnternet Ulusallaşabilir mi? <i>Kubilay TUĞLU</i>	131
Mahremiyetin Sonu mu? Dijital Diktatörlük Bağlamında Türkiye’de Otoriterleşen Dijital Alan <i>Çetin YOLDAŞ</i>	134

DÜNYADA DEVLETİN DÖNÜŞÜ

Giorgia Meloni’nin Politik Ekonomisinde Devletin Rolü: Egemenlik, Sosyal Koruma ve Ulusal Kimlik <i>Rana KÖZ</i>	137
Finansallaşmanın Krizi, Devletin Dönüşü ve “Trumpizm”: Uluslararası İşbölümünde Yeni Arayışlar <i>Göksu UĞURLU</i>	140
Devletin Dönüşü Üzerine Bir Laboratuvar; Latin Amerika <i>Kutlu KAYIRAN</i>	144
Bir Uyarı Olarak Bukele: Liberal Demokrasinin Çatlakları ve Post- Liberalizm <i>Ali EKMEKÇİ</i>	147

AFET YÖNETİMİ VE KONUT POLİTİKALARI

Afet Zamanı Yönetim: Kumanda Birliği mi, Koordinasyon mu? <i>Kaan AKMAN</i>	152
Teknokratik-Neoliberal Afet Yönetimi Uygulamalarında Ulus-Devletin İşlevi <i>Cihan KAYMAZ</i>	155
Türkiye’de Gayrimenkul Edinimi Yoluyla Vatandaşlığın Jeopolitiği ve Egemenliğe Etkileri <i>Zeynep ARSLAN TAÇ, Tuğba GÜNEŞ</i>	159
Berlin’de Konut Özelleştirmeleri ve Yeniden Kamusalılık Süreci <i>Duygu ÖZTÜRK KIRIŞIK</i>	162

POPÜLİZM, OTORİTERLEŞME VE DEMOKRATİK GERİLEME

Meşruiyetten Kolektif Kimliğe: Sağ Popülist Dönemde Devletin Sembolik ve Semiyolojik Boyutlarını Yeniden Düşünmek <i>Kağan SARIKAYA</i>	165
Popülizm Ne Zaman Biter İki-Ulus Stratejisi Ne Zaman Başlar?: Bir Hatırlatma, Bir Katkı <i>Kazım ATEŞ</i>	169
Reaksiyoner Küreselleşme ve Devletin Yeniden Konumlanması <i>Kadir Özhan DEĞİRMENCİOĞLU</i>	172
Kapitalizmin Krizine Bir Yanıt Olarak Popülist Radikal Sağ: Trump ve Bolsonaro Örnekleri <i>Özlem ÜSTÜN</i>	176
İkili Devlet ve Olağanüstülüğün Kurumsallaşması: 21. Yüzyılın Otoriter Rejimlerini Fraenkel Üzerinden Okumak <i>Rukiye KESLER</i>	180

DEVLETİN DÖNÜŞÜ VE DİJİTALLEŞME

- Dijital Egemenlik ve Devletin Dönüşü: Yapay Zekâ Çağında Ulusal Kapasitenin Yeniden Tanımlanması
Sevda Nur ÇEVİK TEKELİOĞLU 183
- Ulus-Devlet mi, Ulus-Şirket mi? Dijital Korumacılık Çağında Devletlerin ve Şirketlerin Değişen Rolü
Altuğ YALÇINTAŞ..... 186
- Teknoloji, İşsizlik ve Bölüşüm: Teknolojik Dönüşümün Gölgesi Altında Kamu Harcamaları
Ömer Batuhan BEŞİRLİ, Erdem SEÇİLMİŞ..... 189
- Düzenleyici Devletin Yeniden İcadı: Yapay Zekâ Çağında Devlet Düzenlemeleri
Halil Yasin TAMER, Barış ÖVGÜN 192

DEVLETİN MÜLKİYETE VE KAMU HİZMETLERİNE DÖNÜŞÜ

- Elektrik Kamu Hizmeti Alanındaki Hukuki Yapının Değerlendirilmesi
Yeliz ŞANLI ATAY..... 195
- “Herkes Gün Olur Evine Döner” Kamu Hizmetlerinin Aslına Rücu
Gencer Karabekir KARAGENÇ..... 198
- Pandemi Sonrası Devletin Dönüşü Tartışmalarında Devletleştirme ve Kamulaştırma
Ali SOMEL 201
- Özel Mülkiyetin Kutsallığından Müsadereye: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
Zübeyde ERDOĞAN ÇELİKKİN..... 204

ASYA’DA DEVLETİN DÖNÜŞÜ

- Çin Halk Cumhuriyeti’nde Güvenlikleştirilen Bir Aygıt Olarak Biyometrik Teknolojiler
Meryem TEMİZ..... 208

Devletin Dönüşü ve Dijital Otoriterlik: Çin Halk Cumhuriyeti Örneği
Tolga BİLENER.....212

Küresel Göç Yönetişiminden Yönetimselliğe: Malezya'daki Düzensiz
Göçmenler Örneği
Ömer Faruk ÇINGİR.....215

Doklam'dan Galwan'a, Sınırdan Devlete: Çin'in Hindistan Söyleminde
Egemenliğin Yeniden Tesisi
Levent ODABAŞI.....219

YURTTAŞLIK, KİMLİK VE DİJİTAL KAMUSAL ALANLAR

Devletin Dönüşü mü? Devletin Dönüşümü mü?: Liminallik, Denizenlik,
Radikal Kimlik ve Performatif Kimlik Üzerinden Teorik Bir Tartışma
Sezai ÖZÇELİK.....222

Dijital Kamusallığın Duygulanımsal ve Çevrimiçi Tezahürleri: Discord
ve Podcastlerde Yurttaşlık Pratikleri
Evren Ahmet DEMİR.....226

21. Yüzyılda Yeni Milliyetçilik Dalgası ve Türkiye'de Güvenliğin
Psikopolitik Boyutu
Gökmen KANTAR, Suzan Ezgi KÖSALİ.....230

Küreselleşme Sonrası Devletin Yeniden Merkezileşmesi: Almanya-
Türkiye Diasporasında Aidiyet ve Yurttaşlık
Barış MUTLUAY.....233

DEVLET VE KAVRAMLAR

Türk Kamu Yönetimi Örgütlenmesinde Yapısal Sorunlar ve Kavram
Karmaşası
Mustafa ALTUNOK.....236

Mülk Kavramı Üzerinden Mülki İdareyi Kavramak
Koray KARASU.....239

Dönüşen Devlet, Erozyona Uğrayan Liyakat
İpek ÖZKAL SAYAN.....243

Devletin Dönüşü: Neoliberalizmden Kopuş mu, Kriz Koşullarında Yeniden Kurumsallaşma mı? <i>Merve Yiğit KENDİRCİ</i>	246
--	-----

DEMOKRASİ TEORİSİ VE SİYASAL DÖNÜŞÜMLER

Demokratik Arzunun Peşinde: Devlet İçin Agonistik Bir Perspektif <i>Rabia TEPEKAYA</i>	250
Demokratik Gerileme, İstisna Hali ve Yönetimsellik Arasında Devletin Dönüşü(mü) <i>Sefa MERTEK</i>	253
Hiç Gitmeyen Dönüşü: Bir Yeni-Muhafazakâr Eleştiri <i>Veli Can ÇINAR, Aliberk AKBULUT</i>	256
Devlet Dönüyor Peki ya Demokrasi? <i>Emine Feyza TİRYAKİOĞLU</i>	259
İngiliz Anayasasında Değişim ve Geri Değişim: Fesih Yetkisinin Kaldırılması ve Yeniden Getirilmesi (2011-2022) <i>Hasan Sayim VURAL</i>	262

DÖNEN NASIL BİR DEVLET

Müdahaleci Devletin Geri Dönüşü: Ekonomi Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme <i>Fatih DEMİR, Cemre ŞAHİN</i>	265
Devletin Dönüşünü Vergi Devletinin Krizi ile Anlamaya Çalışmak: Goldscheid – Schumpeter Karşılaşması Bir Cassandra Çılgılığı mıydı? <i>İlker TEPE</i>	269
Devlet Yeniden: Yeni Devlet Kapitalizmi ve Gelişimi <i>Ahmet Salih İKİZ</i>	272
İhtiyacımız Olan Devlet: Graeme Garrard'ın “Kamu Çıkarı Devleti”nin Eleştirisi ve Yeni Bir Öneri <i>Emre DİDİN</i>	275

ÖZELLEŞTİRME VE DEVLETLEŞTİRME

Devletleştirme Yoluyla Kurumsallaşmadan Özelleştirme Yoluyla Yeniden Kurumsallaşmaya: Etibank'tan Eti Maden'e <i>Serat KÜÇÜKTERZİ</i>	278
İngiltere'de Tren Yolu Hizmetlerinin Yeniden Kamulaştırılması: Yeni Kamu İşletmeciliği Anavatanını Terk mi Ediyor? <i>Gökhan ZENGİN</i>	281
Refah Devletinin Dönüşü: Temenni mi, Tehdit mi? <i>Nilda ÇİÇEKLİ</i>	284
Devlet Geri Dönebilir mi? <i>Müge ALGAN</i>	287

SANAYİ POLİTİKALARI

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Sermaye-Devlet İlişkilerinin Dönüşümünü Bir Kurum Üzerinden Okumak: Yatırım Ortamını İyileştirme ve Koordinasyon Kurulu (YOİKK) Örneği <i>Ayşe CEBECİ</i>	291
Dördüncü Endüstri Devrimi, Sanayi Politikasının Yeniden Yükselişi ve Girişimci Devlet <i>Arzu ULUSOY SHIPSTONE</i>	293
Türkiye'de Sanayinin Yapısal Dönüşüm Arayışında Devletin Dönüşü(mü): Endüstri Bölgeleri Yasası ve Bir Mega Endüstri Bölgesi Projesi Üzerine Değerlendirmeler <i>İbrahim GÜNDOĞDU</i>	297
Devlet-Merkezli Borç Refahı Kurumlarının Politik Ekonomisi: TOKİ ve KYY <i>Havva Ezgi DOĞRU ZİRİĞ</i>	300

KURUMSALLIK VE REFORMLAR

- Devletin Dönüşü: Bağımsızlık Rejimleri, Otoimmün Döngü ve Kurucu Kurumsallık
Salih AKKANAT..... 303
- Devletin Yeniden Kurgulanmasında Modernite Merkezli Reform Denemeleri, Devlet Olma Hali ve Demokratik Kapasite Sorunu
Metin BULUT..... 306
- Küresel Yönetişimden Ulusal Yeniden Merkezileşmeye: 2030'da Devletin Senaryoları ve Türkiye Örneği
Aşkın İnci Sökmen ALACA..... 310
- Dijital Kapasite ve Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanması: Devletin Dönüşen Merkeziyetçi Gücü Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz
Nahide Işıl ÇETİNKAYA İSTİKBAL, Muhammed Enes AYGÜN..... 313
- Dönüşten Önceki Durak: Modern Bürokrasinin Dönüşümü
Aydın Furkan KAYNAK..... 317

KURUMLAR VE KURULLAR

- Devletin Geri Dönüşü ve Akademik Alanın Yeniden Tanımlanması
Özlem NALÇAKAN..... 320
- Devletin Dönüşünü Üniversiteler Üzerinden Okumak
Ayşegül METE..... 324
- Politikaların Koordinasyonu Bağlamında Meta Yönetici Rolü: Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları
Mehmet DURGUT, Nalan DEMİRAL..... 327
- Sentor Devletin Yangın Rejimi: İki Vaka Üzerinden Neoliberal Yönetişim ve Kurumsal Erozyon
Emre Baran PAK, Yunus AYDOĞDU..... 330

Bildiri Sahibi Yazarlar	334
Bilimsel Düzenleme Kurulu	336
Düzenleme Kurulu.....	336
Bilim Kurulu.....	336

ÇAĞRI METNİ

Geçip gideni ve geçmiş olanla beraber gelmekte ve gelecek olanı da araştırmalı ve bilmeliyiz. Geleni ve gelecek olanı araştırmak, kavramsallaştırmak ve kuramsallaştırmak özellikle bugünlerde akademinin önünde bir görev olarak duruyor.

Günümüzün yakın geçmişi küreselleşme sürecidir. Bu süreç, devletlere dayalı dünya düzenini ortadan kaldırmak ve bunun yerine tek dünya yönetimi yaratmak hedefine varamadı. Günümüzde dünya, iktisadi sistem bakımından kapitalizm ortak paydasında buluşmuşsa da yönetim sistemi ülkeler ve ulus-devletlerin doğrudan yönetiminde olmayı sürdürüyor. Devlet kurumu, küreselci ideolojinin beklentisinin aksine, tüm dünya genelinde her türden krizi yönetme görevini, devletlerin uluslararası kuruluşlara dönük kapsamlı eleştirileri eşliğinde doğrudan üstlenmiş bulunuyor. Dünyada artık her şeyi kolayca belirleyen tek bir emperyalist bloktan söz edilemiyor. Emperyalist devletler arasındaki uzlaşma ortadan kalkmış ve bunlar da birbiriyle kendi devlet kendi kimlikleri temelinde rekabete girmiş bulunuyorlar. Dünyanın diğer ülkeleri ise bir yandan kendi kaynaklarını seferber ederek varlıklarını güçlendirmeye çaba gösterirken bir yandan da kendi aralarında yeni bloklar kurmaya girişmiş durumdadır. Genel olarak tüm devletler, ulusal ekonomik çıkarlarına ters düştüğü gerekçesiyle çok- Taraflı ticaret anlaşmalarıyla bölgesel anlaşmaların dışına çıkmaya başladılar. Bu anlaşmaları yürüten belli başlı örgütler askıya alındı ya da hatırı sayılır ölçüde güçten düştüler. Devletleri, egemenlik alanlarındaki toprak, su, enerji, madenler, fabrikalar, fiziksel altyapı, patent, nüfus, emek gücü gibi temel üretici güçlere ilişkin düzenlemeleri tümüyle piyasaya bırakmaya zorlayan yekpare küresel yaptırım sistemi zayıfladı. Sonuçta tüm ülkelerde küreselci “kurumsuzlaşma” kavramı yerini “yeniden kurumsallaşma” kavramına bıraktı. “Kuralsızlaşma” adı verilen reformlar sürecinin yerini “yeniden kurallaşma” adı verilen düzenleyici önlemler aldı. Çalışmanın, barınmanın, eğitimin bir özgürlükten çok hak olduğu ve bunları karşılamının devletin görevi olduğu; siyasete ayak bağı görülen hukukun ve demokrasiyi etkisizleştirdiği düşünülen yargının önemi yeniden anlaşıldı. Devletlerin hareket alanı gözle görülür biçimde genişledi. Küreselleşme, amaçladığı “dünya vatandaşlığı” statüsünü yaratamayınca “ulusal vatandaşlık” yeniden öne çıktı ve önem kazandı. Ne var ki, küreselciliğin sistemli bir biçimde desteklediği çeşitlilik, çokhukukluluk, çokkimliklilik siyaseti, şimdi yeniden öne çıkan devletleri bünyelerindeki iç çatışmaları gidermek ve birliklerini yeniden inşa etmek gibi güç bir işle karşı karşıya bıraktı.

“DEVLETİN DÖNÜŞÜ”

Bu süreç, küreselci “devletin sonu” ilanının iflasını vurgulamak üzere, yaygın bir biçimde “devletin dönüşü” olarak adlandırılmaktadır.

Toplumsal tarihin son beş bin yılına damga vurmuş olan devlet olgusuna ve son beş yüz yılın tüm dünyayı sarmış olan modern devlet kurumuna ne oluyor? Devletin uluslararası sistemde ve tek tek egemenlik alanlarındaki yeri ve rolü nasıl bir dönüşümden geçiyor? Geri gelen devlet ne tür bir devlettir? Üstünlüğü özlenen hukuk nedir? Serbest ticaret ve sözleşme özgürlüğü tüm yaşamı düzenlemekte yeterli midir? Bireysel, toplumsal, kamusal ve ortak olanın yeni dengesi ne olmalı? Mülkiyet ve sözleşme özgürlüğünün yeni kamusal sınırları nedir? Devletlerin karar sürecinde Batı literatürünün küreselci döneminde yükseltile “government” yerine “governance” (yönetim yerine yönetim) formülü, bu yeni dönemde ne işe yarar? Hukuk devletinin ve kamunun yeni içeriği ne olabilir? Devletlerin anayasal biçimleşimindeki değişikliklerin niteliği ve yönü nedir? Demokrasi kavram ve pratikleri nerededir? Geri gelen devletin toplumların emekçi sınıflarıyla ekonomik ve siyasi ilişkileri nasıl tanımlanabilir?

MÜLKİYE Devlet Hukuk ve Siyaset Kongresi bu konuyu, 26-27 Mart 2026 günlerinde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinin salonlarında, kuramsal ve uygulamalı boyutlarda hem dünya geneli hem Türkiye için tartışmaya açmayı amaçlamaktadır.

Düzenleme Kurulu

DEVLETİN DÖNÜŞEN ESTETİĞİ: YENİ TÜRKİYE’DE SEMBOLİK VE MİMARİ GÖRÜNÜM

Veysel DİNLER*

“Yeni Türkiye” söylemi, özellikle 2010’lu yıllardan itibaren Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından siyasetin merkezine yerleştirilen ve giderek bir rejim değişikliğini meşrulaştırıcı ideolojik bir çerçeveye dönüşen kapsamlı bir yeniden inşa projesidir. Bu projenin en dikkat çekici yönü, devletin hukuki ve kurumsal yapısından önce devletin görünür yüzünün dönüştürülmesidir. Başka bir ifadeyle, Yeni Türkiye’nin inşasında temel strateji, semboller, mimari tercihler, ritüeller, kamusal alan düzenlemeleri ve kamu görevlilerinin görünürlüğü üzerinden bir “devlet estetiği” yaratılmasıdır. Bu çalışma, tam da bu noktaya odaklanarak, Türkiye’de devletin dönüşümünün sembolik ve mimari görünürlük üzerinden nasıl kurulduğunu analiz etmektedir.

Yeni Türkiye’nin görünürlük stratejisinin merkezinde Cumhurbaşkanı’nın kişisel varlığı, yüzü ve imgesi bulunmaktadır. Hem yürütmenin başı hem de bir siyasi partinin genel başkanı olan Cumhurbaşkanı, kamusal alanda benzeri görülmemiş bir şekilde görünür kılınmaktadır. Ulusal bayramlarda açılan Atatürk posterlerinin yanına Cumhurbaşkanı’nın dev boyutlu fotoğraflarının eklenmesi, kamu binalarının girişlerinde standart bir fotoğrafın asılması, üst düzey kamu görevlilerinin odalarında Atatürk portresiyle birlikte Cumhurbaşkanı portresinin konumlandırılması bu görünürlüğün rutin ve sistematik bir parçasıdır. Bu uygulamanın hukuki dayanağına ilişkin soruların İletişim Başkanlığı’na CİMER üzerinden iletilmesine rağmen herhangi bir resmi yanıt alınamamış olması, söz konusu görünürlüğün gayri resmî bir talimat ile uygulamaya dönüştüğünü göstermektedir. Türkiye’nin yakın tarihinde hiçbir Cumhurbaşkanı veya Başbakan’ın fotoğrafı bu yoğunlukta ve standartlaştırılmış biçimde kamusal alanda kullanılmamıştır; bu nedenle bu uygulama Yeni Türkiye’nin en belirgin sembolik kırılmalarından birini oluşturmaktadır.

Sembolik dönüşüm yalnızca kişi merkezli görünürlükle sınırlı değildir. AKP’nin bir “devlet partisi”ne dönüşmesiyle birlikte parti programlarında, sloganlarında, renklerinde ve kavramsal dünyasında yer alan ifadelerin kamusal alana taşındığı görülmektedir. “Türkiye Yüzyılı” gibi doğrudan AKP programına ait bir üst anlatının devlet kurumlarında, bakanlıklarda, yerel idarelerde ve

* Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, veyseldinler@hitit.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4678-3138.

bürokratik planlama belgelerinde kullanılması, partinin söylemsel evreni ile devletin kurumsal iletişimi arasındaki sınırın eridiğini göstermektedir. Bu durum, Yeni Türkiye'nin görünürlük politikasının aynı zamanda bir parti-devleti estetiği yarattığını da ortaya koymaktadır.

Çalışmanın bir diğer odağı, bu dönüşümün mimari görünüm üzerinden nasıl kurulduğudur. Özellikle Beştepe'deki Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nin inşasından itibaren devlet mimarisinde yeni bir dil hâkim olmaya başlamıştır. Kubbe ağırlıklı yapılar, Selçuklu referanslı geometrik motifler, dik ve dar pencere binalar, geniş tören avluları ve cami mimarisini çağrıştıran unsurlar, Yeni Türkiye'nin güç, ihtişam ve süreklilik iddiasını sembolize eden bir kamusal mimari estetiğine dönüşmüştür. Sadece merkezi yönetim değil, belediyeler, valilikler, adliye binaları ve eğitim kurumları da giderek bu mimari dile uygun biçimde yeniden tasarlanmaktadır. Bu mimari tercihler, devletin görünürlüğünü artırmakla kalmamakta; aynı zamanda devletin tarihsel referanslarını yeniden yazan, Selçuklu-Osmanlı sürekliliği anlatısını mekâna işleyen bir ideolojik çerçeve sunmaktadır.

Görünürlüğün en güçlü biçimde hissedildiği alanlardan biri de dini mimaridir. Özellikle büyük şehirlerde açılan "salatin" camiler, külliye tarzı yapılar ve dini sembollerin merkezi yönetim tarafından güçlü biçimde sahiplenilmesi, devlet-din ilişkilerinin kamusal alandaki görünürlüğünü belirgin şekilde artırmıştır. AKP'nin ideoloğu sayılabilecek Necip Fazıl Kısakürek, yaşayan hocaları Hayrettin Karaman ile siyasal İslam tarihindeki diğer figürlerin adlarının kamusal mekânlara verilmesi, bu görünürlük stratejisinin ideolojik köşe taşları olarak işlev görmektedir. Bununla birlikte Cumhuriyet mirasıyla çatışmalı bir figür olan İskilipli Atıf'ın isminin sıkça kullanılmaya başlaması, sembolik hafızanın siyasal olarak yeniden düzenlendiğini göstermektedir.

Yeni Türkiye'nin sembolik yeniden kuruluşu, siyasal alanın ötesine geçerek üniversiteler, sanat kurumları ve devlet televizyonu gibi kültürel üretim alanlarına da güçlü biçimde yayılmaktadır. Üniversitelerde konferans salonlarından fakülte girişlerine kadar uzanan mekânsal düzenlemelerde yeni yönetim simgeleri ve sloganlarının görünürlüğü belirgin şekilde artmış; akademik etkinlikler dahi bu sembolik dilin çerçevesi içinde sunulur hâle gelmiştir. Sanat alanında devlet destekli projeler, iktidarın tarih ve kimlik anlatısını pekiştiren estetik tercihler doğrultusunda şekillenmekte; geleneksel motifler ve "milli-manevî" vurgu ön plana çıkarılarak alternatif sanat pratiklerinin alanı daraltılmaktadır. Devlet televizyonunda ise logolardan stüdyo tasarımlarına kadar birçok unsur sembolleştirilirken, özellikle tarih içerikli diziler aracılığıyla milliyetçi semboller ve kahramanlık anlatıları kültürel hafızaya yedirilmekte, böylece Yeni Türkiye'nin ideolojik çerçevesi gündelik kültürün içine sürekli ve görünür biçimde yerleştirilmektedir.

"DEVLETİN DÖNÜŞÜ"

Bu çalışma, söz konusu dönüşümü semboller, mimari görünüm ve kamusal alan düzenlemeleri üzerinden inceleyen yorumlayıcı bir yöntem benimsemektedir. Veriler, gözlemler, kamusal alan incelemeleri ve sembolik düzenlemelerin analizine dayanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Yeni Türkiye'nin görünürlük rejimini tanımlamak, bu rejimin siyasal iktidar tarafından nasıl üretildiğini ortaya koymak ve devletin dönüşümü tartışmalarına özgün bir katkı sağlamaktır.

Sonuç olarak, Yeni Türkiye söylemi yalnızca hukuki bir rejim değişikliğini değil, aynı zamanda görünürlüğe dayalı yeni bir devlet estetiğinin inşasını ifade etmektedir. Devletin dönüşen yüzü, kişisel imge üzerinden siyasetin merkezileşmesi, mimari tercihlerde ideolojik bütünlük ve dini sembollerin kamusal alanda yoğunlaşmasıyla şekillenmektedir. Bu çalışma, bu görünürlük stratejisini çözümleyerek Türkiye'de devletin dönüşümü tartışmasına kavramsal ve ampirik düzeyde katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Türkiye, devlet estetiği, siyasi semboller, mimari dönüşüm, kamusal alan.